

EU-geld: lidstaten verkiezen eigenbelang boven zinvolle besteding

Chris Aalberts

Binnenkort beginnen de onderhandelingen over het EU-budget voor de komende jaren. Nederland wil net als voorheen een miljard korting op zijn EU-afracht. Want daar gaat het gesteggel tussen lidstaten over: wat krijg ik terug. En zelden over: waaraan kunnen we het EU-geld het beste besteden?

Binnenkort starten de onderhandelingen over het [Multiannual Financial Framework \(MFF\)](#). In gewone-mensentaal: het EU-budget voor de komende zeven jaar, met dien verstande dat het MFF een kader biedt voor financiële planning en moet zorgen voor budget discipline. Omdat maar weinig beleidsmakers dit budget goed begrijpen, werden zij afgelopen week in Den Haag bijgepraat over de belangrijkste vragen en discussies. De conclusie van deze vertrouwelijke briefing was ontvondtend: lidstaten ontvangen het liefst zoveel mogelijk geld terug van de EU, in plaats van te strijden voor een zo effectief mogelijke besteding van de bijdragen aan het EU-geld.

Over het EU-budget kan niet elk jaar opnieuw worden onderhandeld. De afspraken gelden voor zeven jaar en daarmee is er sprake van 'een vredesverdrag' aldus een van de aanwezigen. Welke aanwezige deze opmerking maakt is veezeggend, maar die naam mag niet worden opgeschreven. Bij deze briefing gelden namelijk de zogeheten [Chatham House Rules](#): er mag wel worden geciteerd, maar de bronnen moeten anoniem blijven. Meestal maakt dit bij deze briefing overigens weinig uit: iedereen is het erover eens dat het zevenjarige EU-budget 'extreem inflexibel' is.

Financiën zijn niet te begrijpen

De vertrouwelijkheid is wenselijk, want verschillende aanwezigen geven expliciet toe dat ze weinig chocola kunnen maken van het EU-budget. Een spreker meldt dat 'het hele EU-budget niet te begrijpen is' en dat het daarom ook niet vreemd is dat burgers de EU-financiën niet vertrouwen. Dat niet iedere aanwezige ambtenaar begrijpt hoe het budget in elkaar zit is misschien geen probleem, maar als een Kamerlid dit zegt lijkt het ernstig. De ondoorzichtigheid van het huidige EU-budget is echter wél begrijpelijk: het is namelijk een resultaat van onderhandelingen waarin rekening gehouden moest worden met talloze oude afspraken.

De onvrede over het EU-budget is immens, net als de wens tot verandering, maar op korte termijn verandert er niets

Er zijn dus voldoende redenen om het EU-budget te hervormen: vanuit lidstaten klinkt voortdurend de roep om meer transparantie en flexibiliteit. Ook op dit punt is de briefing echter ontvondtend: volgens een spreker zijn veranderingen nauwelijks mogelijk en kunnen deze alleen plaatsvinden in kleine stapjes.

De onvrede over het EU-budget zou immens zijn, net als de wens tot verandering, maar op korte termijn gebeurt er niets. En grote veranderingen vereisen een verdragswijziging. Iedereen die droomt van een federaal EU-budget komt dus bedrogen uit.

Geen plaats voor toekomstvisies

Ook aan de situatie dat het Europees Parlement als enige parlement ter wereld wel mag goedkeuren waaraan Europees geld wordt besteed, maar niet hoe belasting wordt geheven, komt niet snel een einde. EU-belasting is toekomstmuziek. De onderhandelingen over het EU-budget gaan niet over fundamentele principes, want dat leidt slechts tot conflicten – en daar heeft niemand nu behoefte aan. Ruimte voor kleine veranderingen om de effectiviteit van EU-bestedingen te vergroten is er wel, maar al snel blijkt de focus te liggen op iets heel anders.

Het probleem van het EU-budget is dat er 'nationale envelopjes' bestaan, zoals ze hier worden genoemd. Landen dragen geld af aan de EU en krijgen vervolgens uit de EU-pot ook weer geld terug via fondsen en subsidies. Het is vooral duidelijk dat Duitsland in absolute termen het meest betaalt en dat ook Nederland meer betaalt dan het binnenkrijgt. Vooral Oost-Europa krijgt veel geld, met Polen op nummer één. Elk land vindt het belangrijk te weten wat de balans is tussen inkomsten en uitgaven. Nederland maakt zich dan ook vooral druk over haar status als netto-betaler.

Nederlandse interesses

Nederland onderhandelde ooit over een korting van een miljard op haar EU-bijdrage. Het heeft voor het kabinet prioriteit om deze korting te behouden. Nederland heeft echter meer wensen: er zou minder geld moeten gaan naar landbouw en cohesiefondsen en meer naar duurzaamheid en innovatie. Deze combinatie betekent in de praktijk dat Nederland vooral bezig is zijn eigen korting te behouden.

Iedereen die betrokken is bij de onderhandelingen tussen de lidstaten weet dat Nederland de korting wil behouden; iedereen aan de onderhandelingstafel weet dat de Nederlandse minister alleen met een akkoord kan thuiskomen als deze korting is gerealiseerd, dat er anders politieke problemen ontstaan. Nederland kan daarom niet anders dan alle andere prioriteiten opgeven. Zelfs dan blijft het nog maar de vraag of de korting ook na 2020 behouden wordt. Groot-Brittannië kreeg de grootste permanente korting, maar door Brexit is de kans aanwezig dat de andere lidstaten van alle kortingen af willen.

Toegevoegde waarde is oninteressant

Zowel politici als ambtenaren formuleren bij deze briefing een interessante vraag: waarom staat in deze discussie de toegevoegde waarde van Europees geld niet centraal? Een achterliggend idee van de EU is dat elke euro die in Europa wordt besteed effectiever is dan een euro die nationaal wordt besteed. Anders is er immers geen reden om deze euro via de EU uit te geven. Het probleem laat zich raden: niemand weet wat de Europese toegevoegde waarde is. Meerdere aanwezigen maken er geen geheim van dat er niet eens een definitie van dit concept bestaat.

Een ambtenaar stelt een bijna retorische vraag: wat als de EU een totaal zinloos project in Nederland financiert? Is dat goed? Niemand heeft iets aan een zinloze brug of een weg die nergens heen gaat, maar dit soort projecten zorgen er wel voor dat er geld terugvloeit naar Nederland. Op deze vraag komt geen antwoord. Effectieve besteding van EU-geld, dat heeft vanuit de lidstaten gezien geen prioriteit.

